

ИСТРАЖИВАЊЕ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА
ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ У АП ВОЈВОДИНИ 2017. ГОДИНЕ

Покрајински заштитник грађана

 Омбудсман

ИЗВЕШТАЈ ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА – ОМБУДСМАНА
март 2018. године

**ИСТРАЖИВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА
БЕСПЛАТНУ ПРАВНУ ПОМОЋ
У АП ВОЈВОДИНИ 2017. ГОДИНЕ**

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
ПРАВНИ ОКВИР.....	5
ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА.....	8
МЕТОДОЛОГИЈА.....	8
РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА.....	8
ЗАКЉУЧАК.....	14

УВОД

Крајем 2017. године Покрајински заштитник грађана-омбудсман упутио је јединицама локалне самоуправе на територији АП Војводине упитник у вези са остваривањем права на (бесплатну) правну помоћ. Истраживање са истом тематиком спроведено је и 2010. и 2013. године. Циљ истраживања из 2017-те године, као и претходна два, било је утврђивање нивоа остваривања права на правну помоћ, које се јемчи Уставом наше земље, на територији Аутономне покрајине Војводине.

Од 2010. године, када је спроведено прво истраживање, па до данас било је више покушаја да се пружање (бесплатне) правне помоћи у нашој земљи прописима регулише. Представљено је више различитих нацрта Закона о бесплатној правној помоћи који су били производ рада више радних група које су биле формиране током година, донета је чак и Стратегија развоја система бесплатне правне помоћи („Сл. гласник РС“, бр. 74/2010) и припадајући Акциони план, али до момента састављања овог извештаја Закон о бесплатној правној помоћи није усвојен.

Право на једнак приступ правди је једно од основних људских права и кључно грађанима за остваривање њихових права и правних интереса пред судом, органима управе и другим организацијама и уставноама које врше јавна овлашћења. Постојање функционалног система бесплатне правне помоћи уско, односно директно је повезано са остваривањем поменутог права. Неповољна материјална ситуација и уште неповољан социјални статус појединца може веома да утиче на остваривање права на једнак приступ правди. Кроз успостављен систем правне помоћи омогућује се појединцима, који иначе то не би могли, да у поступцима пред судовима и другим органима, заштите или остваре своја права, односно да остваре право на једнак приступ правди и правично суђење.

ПРАВНИ ОКВИР

Устав Републике Србије (“Службени гласник РС”, бр. 98/2006), у члану 67 став 1, прописује да се свакоме, под условима одређеним законом, јемчи право на правну помоћ, чиме је оно добило ранг Уставом зајамченог права. Према члану 67 став 2 Устава ово право се остварује на два начина: преко правне помоћи које пружа адвокатура као независна и самостална професионална делатности и преко служби правних помоћи које се оснивају у јединицама локалне самоуправе у складу са законом. Законом се одређује када је правна помоћ бесплатна.

Обавеза Републике Србије да створи услове за уживање и заштиту права на правну помоћ извире из универзалних међународних докумената о људским правима, који гарантују право на приступ правди и правично суђење. Општом декларацијом о правима човека предвиђено је да: “свако има потпуно једнако право на правично и јавно суђење пред независним и непристрасним судом који ће одлучити о његовим правима и обавезама и о основаности сваке кривичне оптужбе против њега”. Право на делотворан приступ правди и правично суђење гарантује и Међународни пакт о грађанским и политичким правима (“Службени лист СФРЈ”, број 7/71) којим је предвиђено да су сви једнаки пред судовима и да свако има право да законом одређени надлежни, независни и непристрасни суд непристрасно и јавно испита његов предмет и одлучи о оправданости сваке кривичне оптужбе која је против њега подигнута или спора о грађанскоправним правима и обавезама. У Закону о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета (“Службени лист СФРЈ - Међународни уговори”, број 15/90 и “Службени лист СРЈ - Међународни уговори”, бр. 4/96 и 2/97) поред осталог, предвиђено је да: “свако дете лишено слободе има право на хитну правну и другу одговарајућу помоћ, право да пред судом или другим надлежним, независним и непристрасним органом постави питање законитости лишавања слободе, као и право на хитну одлуку о том питању”.

Обавеза успостављања и развијања система правне помоћи произлази и из Закона о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (“Службени лист СЦГ - Међународни уговори”, бр. 9/03, 5/05 и 7/05 - исправка) чијом је ратификацијом Република Србија прихватила јуридикцију Европског суда за људска права. Чланом 6. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода гарантовано је право на правично суђење, као посебно људско право базирано на идејама природне правде, чије је остваривање од суштинске важности за развој демократије и принципа владавине права. Конвенцијски стандард правичног суђења укључује читав низ посебних права, а један од инструмената за остваривање права на приступ правди и задовољења стандарда правичног суђења јесте право на правну помоћ. Будући да стандард делотворног приступа правди и правичног суђења важи и за област грађанскоправне заштите, право на правну помоћ зајемчено је и у

поступцима у којима се одлучује о грађанским правима и обавезама. Према Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода, дужност пружања бесплатне правне помоћи постоји када “интерес правде” то налаже. Међу критеријумима на основу којих се “интерес правде” процењује су све околности које се тичу појединца, као што су узраст, степен писмености, припадност социјално угроженој, односно маргинализованој друштвеној групи и др.

Обавеза Републике Србије да законом уреди и операционализује пружање правне помоћи, укључујући и бесплатну правну помоћ, проистиче и из њеног чланства у Савету Европе, чије је препоруке обавезна да следи. У документима Савета Европе изражено је очекивање да ће државе-чланице уредити пружање правне помоћи на начин који обезбеђује да нико не буде спречен економским и другим препрекама у своме настојању да оствари и заштити своја права пред било којим судом или другим органом јавне власти. Република Србија је опредељена да постане пуноправни члан Европске уније и зато је неопходно да уреди пружање правне помоћи у складу са правном тековином и стандардима Европске уније у овој области. У Европској унији право на правну помоћ представља једно од основних права, чијим се остваривањем обезбеђује делотворан приступ правди. У Повељи Европске уније о основним правима из 2000. године, утврђено је да: “свакоме треба пружити могућност да буде саветован, брањен и заступан, а да се онима који немају довољно средстава, мора учинити доступном правна помоћ у мери која је неопходна да би им се обезбедио ефикасан приступ правди” (члан 47. ст. 2. и 3).

Одредбе о правној помоћи садржане су у више републичких закона, али регулишу само неке ви-дове правне помоћи. Са аспекта Покрајинског заштитника грађана-омбудсмана, предмет истраживања је примена Закона о локалној самоуправи (“Службени гласник РС”, број 129/07, 83/2014 и 101/2016) који у члану 20 тачка 28 прописује да општина, преко својих органа, образује органе, организације и службе за потребе општине и уређује њихову организацију и рад, а у тачки 31 истог члана прописује да општина организује службу правне помоћи грађанима.

Закон о адвокатури (“Службени гласник РС”, бр. 31/2011 и 24/2012) у члану 73 прописује да Адвокатска комора може да организује бесплатно пружање правне помоћи грађанима на свом подручју или делу тог подручја самостално или на основу уговора који закључи са јединицом локалне самоуправе у складу са законом. И примена овог закона у фокусу је интересовања Покрајинског омбудсмана, будући да је њиме прописана могућност закључивања уговора између Адвокатске коморе и јединице локалне самоуправе.

Пружање правне помоћи у мањој или већој мери, уређују и други закони у Републици Србији, али њихова примена у домену је правосудних органа, те није предмет истраживања Покрајинског омбудсмана. У области кривичноправне

заштите, пружање правне помоћи, укључујући и бесплатну правну помоћ, делимично је уређено Законом о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014) и Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Службени гласник РС", број 85/05). Бесплатно заступање странака у грађанским судским поступцима регулисано је Законом о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011, 49/2013 - одлука УС и 74/2013 - одлука УС и 55/2014) и Породичним законом ("Службени гласник РС", бр. 18/05, 72/21001 - др.закон и 6/2015). Пружање правне помоћи предвиђено је и Законом о азилу ("Службени гласник РС", број 109/07).

Влада Републике Србије, 2010. године усвојила је Стратегију развоја система бесплатне правне помоћи ("Службени гласник РС", број 74/2010). Стратегијом су утврђене смернице и основни принципи нормативно-правног и институционалног оквира система бесплатне правне помоћи, чија ће имплементација обезбедити системску промену у области пружања правне помоћи. У том смислу, она пружа одговоре на базична питања од значаја за успостављање система бесплатне правне помоћи, као новог јавног сервиса грађана: 1) ко и под којим условима има право на бесплатну правну помоћ; 2) ко и под којим условима пружа бесплатну правну помоћ; 3) како се остварује право на бесплатну правну помоћ; 4) како се управља системом бесплатне правне помоћи; 5) како се контролише и обезбеђује квалитет бесплатне правне помоћи. Уз Стратегију донет је и Акциони план, али до реализације није дошло.

Треба напоменути да је и Акционим планом за преговарање Поглавља 23, предвиђено усвајање Закона о бесплатној правној помоћи обавеза. рок за усвајање истог дат у акционом плану је био трећи квартал 2015. године, али исти још увек није усвојен.

Вредна пажње је и чињеница да је Скупштина Аутономне Покрајине Војводине већ 2005. године свим општинама на територији Аутономне покрајине Војводине и Граду Новом Саду упутила Препоруку о оснивању службе бесплатне правне помоћи за грађане лошег материјалног стања. Ова помоћ би требало да обухвата усмене и писмене правне савете ради обраћања органима управе и органима правосуђа, а под одређеним околностима и непосредно заступање пред наведеним органима. Препорука је објављена у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине" број 7 /2005.

Пружање правне помоћи давањем савета прописано је и Покрајинском скупштинском одлуком о Покрајинском заштитнику грађана-омбудсману ("Службени лист АПВ", бр. 37/2014, 40/2014 и 54/2014). Чланом 19 прописано је да је Омбудсман овлашћен да грађане информише о прописима и даје правне савете о могућностима остваривања њихових права, упућујући подносиоца притужбе на покретање одговарајућег правног поступка пред надлежним органима, ако је такав поступак предвиђен.

ЦИЉЕВИ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања био је да се анализира да ли и у којој мери функционише институт пружања правне помоћи у јединицама локалне самоуправе у Аутономној покрајини Војводини, односно да се сагледа како се у пракси реализује Законом о локалној самоуправи прописана обавеза општина да преко својих органа, у складу с Уставом и за-коном, организују службу правне помоћи грађанима. Тражио се одговор на следећа питања:

- да ли у општинским/градским управама постоји служба правне помоћи грађанима и како је она организована;
- да ли је правна помоћ која се добија у тим службама бесплатна или грађани плаћају те услуге и колико их плаћају;
- да ли служба ради сваки дан или само одређеним данима и у којем термину,
- који облици, тј. видови правне помоћи се пружају у служби;
- да ли су лица која пружају правну помоћ стално запослена на том радном месту или пружају правну помоћ поред обављања свог редовног посла;
- податак о просечном броју грађана који се обраћају служби за правну помоћ на годишњем нивоу и
- приказ обраћања грађана по врсти правне материје/поступака на коју се та обраћања односе (грађанска, кривична..материја./пранични, кривични, управни поступак...).

МЕТОДОЛОГИЈА

Упитник је осмишљен у Стручној служби Покрајинског омбудсмана и послат у свих 45 јединица локалне самоуправе на територији Аутономне покрајине Војводине. Адресиран је на начел-нике општинских/градских управа будући да је општинска/градска управа орган општине који извршава законе и друге прописе чије је извршавање поверено општини, а општинском управом као јединственим органом, руководи начелник.

Када је реч о самом инструменту за прикупљање података, као што је наведено, употребљен је писмени упитник који се састојао из седам питања затвореног типа. Узимајући у обзир да је област истраживања у великој мери недефинисана и нејасна, питања затвореног типа представљала су најбољи начин за систематизацију таквих података и њихову свеобухватну анализу.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Као што је претходно речено, упитник је послат свим јединицама локалне самоуправе на територији АП Војводине.

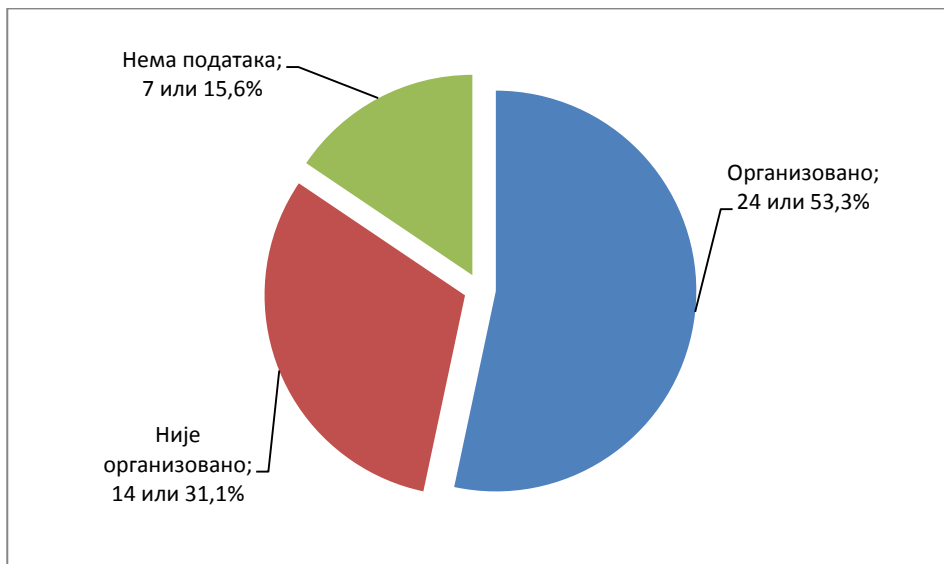
Попуњен упитник доставило је 38 општина/градова, а општине Бечеј, Чока, Мали Иђош, Нови Кнежевац, Оџаци, Сечањ и Темерин нису доставили тражене податке у остављеном року.

Према добијеним подацима у 15¹ јединица локалне самоуправе постоје службе правне помоћи при општинској/градској управи. У још 9 јединица локалне самоуправе грађанима се пружа правна помоћ кроз различите облике сарадње јединице локалне самоуправе са одређеним невладиним организацијама или Адвокатском комором Војводине, тј. адвокатима. Имајући у виду наведено може се рећи да у 24 јединици локалне самоуправе постоји неки вид организованог пружања правне помоћи грађанима. У 14 јединица локалне самоуправе не постоје службе правне помоћи². За седам општина (Бечеј, Чока, Мали Иђош, Нови Кнежевац, Оџаци, Сечањ и Темерин) немамо податке о остваривању права на правну помоћ грађана с обзиром на то да нису доставили тражене информације.

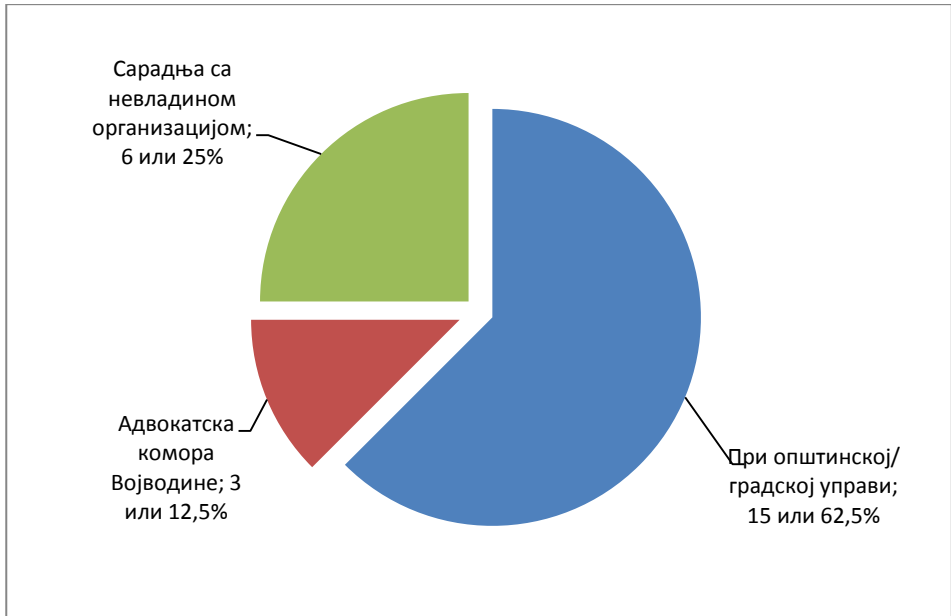
Организовано пружање правне помоћи		Није организовано	Нема података
Апатин	Кула	Беочин	Бечеј
Бачка Топола	Нова Црња	Ада	Чока
Бачки Петровац	Нови Сад	Алибунар	Темерин
Врбас	Панчево	Бач	Сечањ
Вршац	Рума	Бачка Паланка	Оџаци
Жабалъ	Сента	Бела Црква	Нови Кнежевац
Житиште	Сомбор	Зрењанин	Мали Иђош
Инђија	Сремска Митровица	Ковачица	
Ириг	Сремски Карловци	Нови Бечеј	
Кањижа	Стара Пазова	Опово	
Кикинда	Суботица	Пећинци	
Ковин	Шид	Пландиште	
		Србобран	
		Тител	
УКУПНО			
24 или 53,3%		14 или 31,1%	7 или 15,6%

¹ Бачка Топола, Сремски Карловци, Инђија, Кикинда, Сомбор, Сента, Кањижа, Стара Пазова, Вршац, Жабалъ, Рума, Бачки Петровац, Ковин, Нови Сад, Апатин.

² Беочин, Зрењанин, Ковачица, Алибунар, Бела Црква, Бачка Паланка, Тител, Србобран, Пећинци, Опово, Бач, Нови Бечеј, Пландиште, Ада.

Пружање правне помоћи организовано при општинској/ градској управи		У сарадњи са Адвокатском комором Војводине	У сарадњи са невладином организацијом
Бачка Топола	Вршац	Суботица	Врбас
Сремски Карловци	Жабалъ	Панчево	Кула
Инђија	Рума	Житиште	Нова Црња
Кикинда	Бачки Петровац		Сремска Митровица
Сомбор	Ковин		Шид
Сента	Нови Сад		Ириг
Кањижа	Апатин		
Стара Пазова			
УКУПНО			
15 или 62,5%		3 или 12,5%	6 или 25%

Добијени подаци показују да у највећем броју случајева не постоје службе пружања правне помоћи као посебне организационе јединице у оквиру општинске/градске управе. Углавном је у оквиру одређеног одељења општинске/градске управе³ систематизовано посебно радно место пружања правне помоћи или се лицу које већ (примарно) обавља неке друге послове додаје у опис послова радног места и пружање правне помоћи. Има и случајева да лица која пружају правну помоћ нису стално запослена на том радном месту већ пружају ту услугу на основу уговора о делу поред обављања свог редовног посла или на основу посебног овлашћења/решења начелника општинске управе. Као посебна организациона јединица управе службе правне помоћи су организоване у општини Ковин и Граду Новом Саду. Правну помоћ пружају дипломирани правници, а у појединим јединицама локалне самоуправе као услов радног места за пружање правне помоћи, између осталих, поред завршеног правног факултета одређује се и положен правосудни испит.

Све јединце локалне самоуправе које имају организовано пружање правне помоћи у оквиру општинске/градске управе одређеним категоријама становништа које оне препознају као угрожене или осетљиве обезбеђују право на **бесплатну** правну помоћ. Углавном се ради о лицима које остварују право на материјално обезбеђење, пензионери са минималним износом пензије, лица која остварују права из борачко-инвалидске заштите, лица која према процесним

³ У највећем броју случајева ради се о Одељењима за општу управу и друштвене делатности и сл.

законима испуњавају услове за ослобађање од трошкова поступка, избегла и прогнана лица. Град Сомбор је својом Одлуком о пружању услуга правне помоћи у Граду Сомбору („Сл. лист Града Сомбора“, бр. 9/2015) таксативно навео које категорије лица могу остварити право на бесплатну правну помоћ и под којим условима при чему је веома похвално и позитивно то што је Град направио корак више и поред „убичајених“ категорија становништва навео и жртве породичног и родно заснованог насиља, децу без родитељског старања, жртве трговином људима, лица погођена елементарним непогодама и др. Локалне самоуправе као Рума, Бачка Топола, Сремски Карловиц, Бачки Петровац и Кикинда пружају искључиво бесплатну правну помоћ за све које им се обрате с тим што одређене облике правне помоћи као писање поднесака и исправа могу да остваре само поједине (социјално угрожене) категорије становништва. У Апатину сви грађани који се обрате могу да добију бесплатну правну помоћ осим уколико се иста односи на домен промета непокретности, а у Сомбору за услуге које се односе на састављање уговора, наследничких изјава, завештања и пуномоћја, без обзира на то којој категорији припадају странке плаћају накнаду у износу од 50% Адвокатске тарифе. У осталим локалним самоуправама лица која не испуњавају услове за остваривање бесплатне правне помоћи плаћају те услуге у складу са тарифом за пружање правне помоћи коју је донела локална самоуправа (Кањижа и Инђија) или у складу са Адвокатском тарифом која се у појединим случајевима умањује за 50%.

У погледу радног времена служби за правну помоћ ситуације је шаренолика. У градовима Новом Саду⁴, Сомбору, Вршцу и Кикинди, те општинама Ковин, Апатин, Инђија, Сремски Карловци и Бачка Тополи грађанима је омогућено да се сваког дана, у току радног времена, обрате за правну помоћ. У Општини Кањижа правна помоћ се пружа само једном недељно, понедељком, у периоду од 8 до 13 часова. У Бачком Петровцу, Руми, Старој Пазови и Сенти правну помоћ је могуће добити два пута недељно, у тачно одређеном времену, које је по правилу краће од радног времена општинске управе.

У највећем броју јединица локалне самоуправе пружање правне помоћи грађанима се састоји од давања усмених правних савета, састављању поднесака и исправа. Правна помоћ ретко обухвата и услугу заступања осим у Општинама Ковин и Сремски Карловци, те Граду Новом Саду. У Граду Вршцу и Општини Стара Пазова могуће је добити само усмене правне савете.

Према добијеним подацима, грађани се највише обраћају за помоћ у грађанскоправној материји (радноправни односи, уређење породичних односа, накнада штете, принудно извршење...), затим у вези са управним поступком, а најређе у вези са кривичним и прекршајним поступком.

⁴ Биро за правну помоћ Града Новог Сада ради сваког радног дана, али се долазак и разговори претходно телефонски заказују осим у хитним случајевима.

Број странака који се обрате за правну помоћ варира и зависи, пре свега, од самог степена развијености и квалитета услуге па тако, на годишњем нивоу, он може да износи и мање или око 100 странака у појединим јединицама локалне самоуправе⁵ па до неколико хиљада странака годишње као што је то нпр. у Новом Саду и Сомбору.

Као што је већ напред напоменуто у појединим јединицама локалне самоуправе правна помоћ се грађанима обезбеђује кроз различите облике сарадње општине/града са појединим невладиним организацијама или Адвокатском комором Војводине. Поменут начин пружања правне помоћи није баш оно што је предвиђено Законом о локалној самоуправи, али ипак за грађане је најважније да имају где и коме да се обрате за помоћ када им треба.

У Граду Панчеву, Суботици и Општини Житиште правна помоћ се обезбеђује на основу уговора тих јединица локалне самоуправе са Адвокатском комором Војводине. Наведено значи да правну помоћ пружају адвокати. Овај модел је резултат имплементације пројекта из 2005., односно 2008. године који се спроводио на основу међусобног споразума Омбудсмана Каталоније, Адвокатске коморе Војводине, (тадашњег) Извршног већа АПВ и поменутих јединица локалне самоуправе⁶. У Панчеву правну помоћ је могуће добити свакодневно, а иста обухвата услуге давања правног савета, једнократног писања поднесака и исправа, те правног заступања. У овој служби се свакодневно, наизменично смењује 30-ак адвоката. За дан дежурства им се исплаћује накнада у износу од 3.000,00 динара, а за заступање износ од по 5.000,00 динара без обзира на број радњи предузетих у предмету. Број предмета за које се може одобрити бесплатно заступање је 10-12 месечно због ограничених новчаних средстава. У 2017-ој години, закључно са 01.12.2017. године у служби је правни савет добило 1282 странака, а бесплатно заступање је одобрено у 107 предмета. У Суботици права помоћ се пружа грађанима на основу споразума подручне јединице Адвокатске коморе Војводине у Суботици и Града Суботице и обухвата све облике правне помоћи, па и заступање. Специфично је то што је пружање правне помоћи организовано при канцеларији Заштитника грађана Града Суботице и сам Заштитник грађана је одговорно лице за спровођење споразума. У Општини Житиште могуће је добити само услугу правног саветовања и то једном недељно.

⁵ Нпр. у Старој Пазови, Вршцу, Бачком Петровцу, Руми,....

⁶ Имплементација пројекта „Бесплатна правна помоћ у Војводини“ званично је почела крајем 2007. године потписивањем уговора између (тадашњег) Извршног већа АПВ, Омбудсмана Каталоније, Адвокатске коморе Војводине и 19 изабраних јединица локалне самоуправе. У Панчеву, пробе ради, овај пројекат почео да се реализује 2005. године. Циљ пројекта је било успостављање самоодрживог модела пружања бесплатне правне помоћи, а која би обухватала све облике правне помоћи, у изабраним јединицама локалне самоуправе, те да се тај модел после примени у свим јединицама локалне самоуправе. Покрајински омбудсман истраживао је спровођење овог пројекта 2010. године о чему је састављен и извештај који је доступан на нашој интернет презентацији. Десет година касније у само три јединице локалне самоуправе функционише овај модел.

Адвокати за свој рад имају право на накнаду у износу од 20 еура у динарској противвредности и путне трошкове. У просеку се за правну помоћ обраћа око 100 странака годишње.

У Граду Сремској Митровици и Општинама Нова Црња, Кула, Врбас, Шид и Ириг могуће је добити правну помоћ захваљујући пројекту који у овом јединицама локалне самоуправе, на основу њиховог међусобног споразума, спроводи невладина организација „Балкански центар за миграције и хуманитарне активности“ из Београда. Остаје питање да ли ће то бити могуће и по окончању пројекта. Правна помоћ обухвата, примарно, правно саветовање, али у одређеним случајевима могуће је добити и услугу састављања поднесака. Не постоји могућност правног заступања. Помоћ је бесплатна, а свакодневно је пружа лице које је ангажовано од стране Балканског центра за миграције и хуманитарне активности. Правна помоћ је намењена избеглим лицима, интерно расељеним лицима, социјално угроженима и мигрантима. Према достављеним подацима број грађана који су искористили овај вид правне помоћи није велик иако у појединим локалним самоуправама овај пројекат траје већ дуже од годину дана. Можда грађани нису довољно упознати са овом могућношћу.

ЗАКЉУЧАК

Сходно резултатима истраживања, тек у нешто више од половине јединица локалне самоуправе на територији АП Војводине постоји могућност да грађани добију правну помоћ, при чему је само у 15 јединица пружање правне помоћи организовано, у мањој или већој мери, у складу са Законом о локалној самоуправи. Наведено значи да и даље велики број грађана АП Војводине нема могућност да добије правну помоћ, осим уколико се за исту не обрати адвокату који ту услугу врши у оквиру своје професије и исту наплаћује. За ове грађане остваривање права на правну помоћ и једнак приступ правди је условљено њиховом материјалном ситуацијом. Имајући у виду социо-економски положај грађана наше земље, поставља се питање у којој мери они уопште могу да остваре право на једнак приступ правди.

Надаље, код постојећих механизма пружања (бесплатне) правне помоћи постоје одређене околности које доводе у питање њену стварну доступност. С наведеним у вези потребно је истаћи да је у свега 10 јединица локалне самоуправе могуће обратити се за правну помоћ свакодневно, а у највећем броју случајева је то два пута недељно у одређено време, које је по правилу краће од радног времена општинске/градске управе. Уколико знамо да постоје ситуације (које се релативно често дешавају) код којих је остваривање појединих права пред надлежним органима ограничено преклузивним роковима који изискују хитно предузимање радњи, није тешко замислити ситуацију у којој грађанин није могао правремено да добије правну помоћ услед временски ограниченог рада

службе правне помоћи. Такође, могућност правног заступања постоји свега у пет јединица локалне самоуправе, што је поражавајући податак. Иако је давање правног савета, као најчешће пружан и доступан облик правне помоћи, важно, правно заступање представља најсвеобухватнији и најзахтевнији облик пружања правне помоћи који грађани најчешће и теже да остваре, али са садашњим стањем ствари то је за огромну већину грађана немогуће. Не треба занемарити ни околност да у свега 15 јединица локалне самоуправе служба правне помоћи функционише у оквиру општинске/градске управе, док се у преосталих девет јединица, од укупно 24 јединице у којима постоји неки вид организованог пружања правне помоћи, правна помоћ пружа на основу уговора са Адвокатском комором Војводине или невладином организацијом. У тим јединицама локалне самоуправе постоји могућност да након истека времена на који су уговори закључени, уколико оне не буду обезбедиле новчана средства за потписивање нових уговора, грађанима буде ускраћено право на правну помоћ.

Треба истаћи и да је у односу на резултате Покрајинског заштитника грађана-омбудсмана из 2013. године дошло до промене у подацима па тако у неким јединицама локалне самоуправе као што су Зрењанин и Беоцин више не постоји могућност добијања правне помоћи, док у Сремској Митровици, Кули и Новој Црњи, за разлику од резултата из 2013. године, постоји. Међутим, у ове три локалне самоуправе ради се у пружању правне помоћи у оквиру пројекта који у сарадњи са општином/градом спроводи невладина организација „Балкански центар за миграције и хуманитарне активности“ из Београда што значи да овај вид пружања правне помоћи представља само краткотрајно решење за подмиривање потреба грађана у овом домену. По окончању пројекта престаће да постоји овај вид пружања правне помоћи грађанима у поменутиим локалним самоуправама

Имајући у виду напред наведено, јасно је да је интерес грађана да се ово питање уреди и коначно успостави механизам бесплатног пружања правне помоћи, те да је неопходно што пре законски регулисати пружање (бесплатне) правне помоћи. Прошло је више од десет година од усвајања Устава којим се јемчи право на правну помоћ, седам од усвајања Стратегије развоја система бесплатне правне помоћи, те две од рока који је дат за усвајање закона у Акционом плану за преговарање Поглавља 23 у поступку придруживања ЕУ, без икаквог конкретног помака и решења на помолу. Даље одуговлачење да се ово питање законски уреди, ускраћује грађанима њихово Уставом зајемчено право на (бесплатну) правну помоћ.